

DANIEL

Daniel 'imainun abëa 'ikë
uni bënëakama Babilonia
menu 'ia ñuikë bana

1 ¹Rabé 'imainun achúshi baritia Joaquím ax Judá menu 'apu 'ikë 'ain ka 'apu Nabucodonosor ax Babilonianuax Jerusalén ëmanu bëbakëxa, bëbakin ka aín suntárukamabëtan a ëma bëarabuiankëxa. ²Usa 'ain ka Diosanbi Nabucodonosornën 'apu Joaquím ñatankin binun 'amiakëxa, 'amikëxun bianan ka anuxun Dios rabiti xubunua 'ikë ami xëatia 'akë ñukama kamaira bikinmabia binun bimiakëxa.

Bimianan ka Nabucodonosornën aín suntárukamabëtan ñatankia bikë unikama aín me Babilonianu buánkëxa, 'imainun ka ami xëatia 'akë upibu anuxun Dios rabiti xubunua bikë akamaribi anuxun atun dioskama rabiti xubunu nankëxa; ³usakin 'amianan ka an 'apun xubu bërúankë unikaman kushi Aspenaz a kakëxa, 'apun bakë bëchikëkama 'imainun kamina uni ñu 'unanbu atun bakë bëchikë, ⁴bënëábu usa ka a uni 'ikë kixun unin kakëma, 'ianan uisaiabi aín namimi ñukin tankëma, sinan ñuira 'ixun kamabi ñu 'unántisabi, 'ixun an 'apun xubunuxun ñu mëëtisabi. A uni bënëakama ka caldeo bana 'unámianan kirika kuënëoti 'unánmiti 'iti 'ikën.

⁵'Imainun ka Nabucodonosornën uni bënëakama a aín pikë piti a 'imainun an xëakë xëati abi nëtétibi 'inánun kakëxa, kanan ka rabé 'imainun achúshi baritia 'imikin kirika 'amikëxun 'unán-tankëxa a ñu mëëxuni anu 'inun 'iminun kakëxa.

Daniel 'imainun abëa 'ikë
unikama 'apun xubunu 'ia

⁶A uni bënëakamabë ka Daniel, Ananías, Misael 'imainun Azarías, Judá menu 'ikë ñakánu 'ikë 'iakëxa, ⁷anuxun ka an 'apun xubu bërúankë aín kushi an atu aín anë bëtsiokin anëakëxa: Anëkin ka Daniel Beltsasar kakin anëanan; Ananías, Sadrac kakin anëanan; Misael, Mesac kakin anëanan; Azarías aribi Abed-negó; kakin anëakëxa.

⁸Usa 'aínbi ka Danielnën 'ën kana 'apun pikë piti a 'imainun an xëakë a xëatima 'ai kixun sinánkëxa, sinánkin ka an 'apun xubu bërúankë aín kushi, a pitikama pinun kixun ubioxuma 'anun kakëxa. ⁹Diosan 'amikëxun ka an 'apun xubu bërúankë aín kushi an Daniel upí sinánñu 'ikë isakëxa, ¹⁰'aínbi ka aín kushi an Daniel kakëxa:

—'Ëx kana 'ën 'Ibu 'ianan
'ën 'apumi rakuétin. An
ka mitsunmi pianan xëati
a ñuikin 'ë xaxa, usa 'ain

ka an mitsu uni bënábu
raírinën 'akësa okin pima
chumínbutia iskin mitsu
kupín 'apun 'uchoxun
bamanun 'è 'imiti 'ikën.

¹¹Usa 'ain ka an 'apun xubu
bërúankë aín kushi an atu bërúanti
nankë abë Daniel, Ananías, Misael
'imainun Azarías akama anu 'ain:
abë Daniel banakëxa, banakin ka
ësokin kakëxa:

¹²—'Ën kana an mi ñu mëëxunkë
nukama tankin ësokin 'anun mi
kain: mapai rabé nëtë 'imikin
paxa piti ñuishi pimianan 'umpax
xëshi nukama xëaminun mi kain.
¹³Usakin 'atankëxun kamina
a nëtëkama inúkëbëtan, min
nukama uisa karanuna an 'apun
piti pikë bënákama abë 'ai kixun
isti 'ain, usakin istankëxun kamina
nukama uisa kaina oisa tani
usakin 'ati 'ain. ¹⁴Usakin kakëx
ka an bërúankë uni ax asábi ka
kana mitsu usakin 'ati 'ai kiakëxa,
kitankëxun ka mapai rabé nëtë
'imikin atu tankëxa.

¹⁵Usokin 'akëbëa mapai rabé
nëtë inúkëbë a bëná unikamax,
kushiirabu asábi 'apun piti an pikë
bëná unikama asamaira 'iakëxa.
¹⁶Usa 'ain ka an bërúankë 'apun
piti 'inánan xëati 'inánkinma
ëankëxa, éanan ka paxa piti an
pikë ashi buánxuanakëxa.

¹⁷A bëná unikama rabé 'imainun
rabé a ka Diosan sinánñuira 'ixun
bëtsi bëtsi kirika 'unánun 'uná-
mianan uisa kara ñu 'iti 'ikë abi
'unánun 'unánmiakëxa. Usa 'ain
ka Danielnën namákësa okin iskë

a 'imainun, namákin iskë akamabi
uisai ñu 'iti namákë kara ax 'ikë
abi 'unánkë 'iakëxa. ¹⁸Usa 'ain
ka rabé 'imainun achúshi baritia
'apu kikë a sënénkëbëtan, a bëná
unikama 'apun xubu 'ikë anu
buánkëxa.

¹⁹Anuax ka a uni bënákamabë
'apu banakëxa, 'aínbi ka a uni
bënákamanu achúshi uni bënábi
axa Daniel, Ananías, Misael
'imainun Azarías akamabë
sënénkë 'aíma 'iakëxa, usa 'ain ka
akamax 'apu ñu mëëxuni anubi
bërúakëxa. ²⁰Anuxun ka kamabi
ñu 'unánkëira 'iti bana 'imainun,
sinánñuira 'iti banakama a 'apun
ñukákëxa, ñukákinbi ka an ñu
'unánkëira mërakëxa, usa 'aish,
a menu 'ikë an ñu tankë 'imainun
an ñu 'unánkë unikamabëtan
sënénmaira 'ikë mërakëxa. ²¹Usa
'ain ka Daniel Ciro kakë uni axa
persianu 'apu 'ikë achúshi bari
'ain anu bërúakëxa.

'Apu Nabucodonosornën namá ñuikë bana

2¹Anúan ax 'apu 'ikë rabé
baritia 'irukë anun ka
Nabucodonosornën 'itsokin namá-
këxa, namákin iskëkama a 'itsaira
sinani ka 'uxtisama tankëxa. ²Usai
'ikín ka ñu tankë, 'imainun uisai
kara ñu 'ia kixun an tankë, a
'ianan ñubé unikama 'imainun ñu
'unánkë unikama uisokin namákë
kara ñuixuni unun an kati uni
xuakëxa. Usakin kamikëx ka a
unikama 'apunu uankëxa, ³ukë
ka akama 'apun kakëxa:

—'Ën kana achúshiokin namán, usa 'ain kana uisakin namákë kara ax 'ikë 'unántisa tani 'itsaira anun masánuitutin. ⁴Kixun kakëxun ka an ñu 'unánkë uni achúshinën anúan banakë arameo bana anunbi banakin 'apu kakëxa:

—jMix 'apu 'aish kamina xënibuti tsóti 'ain! Mix 'apu 'ixun kamina an mi ñu mëëxunti nukama min namákë a ñuixunti 'ain, nun kananuna uisakin namákë kara ax 'ikë a mi ñuixunti 'ain.

⁵ Kixun kakëxun ka 'apun 'ën kana ësokin namá kixun atu ñuixuankëxa:

—Mitsunmi 'ën namákë apain 'unántankëxun uisakin namákë kara ax 'ikë kixun 'ë ñuixunkëxuma kana, an mitsun xubukama échíkin chankakëx aín ikama bukukiankë 'itánun 'ati uni xuti 'ain.

⁶ Usa 'ain kana mitsunmi 'ën namákë uisakin namákë kara ax 'ikë kixun a pain ñuixunti kuëënin, usokëxun kana 'ën mitsu 'inaínshianan, 'itsaira ñu chabu 'inánti 'ain. Usa 'ain kamina, 'ën namákë a ñuixunkin uisakin namákë kara ax 'ikë kixun 'ë kati 'ain.

⁷Ësakan kakëxun ka an ñu 'unánkë unikaman amiribishi 'apu katëkëankëxa:

—Nukama kamina mix 'apu 'ixun min namákë ñuixunti 'ain, nun kananuna uisakin namákë kara ax 'ikë kixun mi kati 'ain.

⁸—'Ën kana upíokin 'unanin kixun —ka 'apun kakëxa —mitsun kamina uisokin mitsu 'anux karana kia a bana kuan, usa 'ixun kamina uisokin karamina 'ë basioti 'ai kixun barikanin. ⁹Usa 'ain kamina 'ën namákë uisai kara kia a 'ë ñuixunima, mitsux 'ëx kikësabi oi tëmëratí 'ain, usakin 'ë paránuxun sinanx kanankë kupí kamina usai tëmëramikë 'ikanti 'ain, usa 'ain kana 'ën usakin sinánkë usabi okin mitsu 'ati 'ain. 'Ë kamina 'ën namákë a uisakin namákë kara ax 'ikë kixun 'unánun 'ë ñuixunkanti 'ain.

¹⁰Kixun kakëxun ka an ñu 'unánkë unikaman kakëxa —uinu 'ikë menubi ka an 'unántisa tankë ñu 'apu 'ikë mi ñuixunti uni 'aíma 'ikë —kixun ka an ñu 'unánkë unikaman kakëxa—. Uinsaranbi ka uinu 'ikë 'apunbi ax chaiira 'ianan kushiira 'ixunbi, min namákë ñu 'ësaribi an ñunshinan 'amikëxun ñu 'akë 'imainun an ñu tankë 'imainun an ñu 'unairakë unikama ñuixunu kixun ñukákëma 'ikën. ¹¹Usa 'ain ka min 'apu 'ixun nu ñukákë ënëx tëira 'ikën, usa 'ain ka uínbi min namákë a ñuikin uisakin kaina namá kixun mi katima 'ikën, anu sapi ka dioskama achúshi 'iti 'ikën; j'aínbi ka anu uni 'ikë anu 'ima!

¹²Ësokin kakëxun kuati xuatemati nishi ka 'apu, Babilonianu 'ikë an

ñu 'unánkë unikama ka 'ati 'ikë
kiax kiakëxa. ¹³Kixun unikaman
kuanun chaniokëbëtan ka aín
suntárunën kushikaman Daniel
'imainun abëa 'ikë akamaribi
'amiti bariakëxa.

**Daniel kakë unin aín
namákë ñuixunkin
'apu ka bana**

¹⁴Usa 'ain ka suntárunën kushi
ax Arioc kakë 'iakëxa, ax ka an ñu
'unánkë unikama 'ati 'apun kakë
'iakëxa, usa 'ain ka abë Daniel an
sinánñuira 'ixun abë upiti banakin
kakëxa. ¹⁵Kakin ka ñukákëxa:

—¿Uisa kupí kara 'apun
bénékinshi an ñu 'unánkë unikama
'amiti bana nanx?

Kakëxun ka Ariocnën Daniel
uisa kupín kara usakin 'axa kixun
ñuixuankëxa. ¹⁶Usa 'ain ka Daniel
abë banai kuankëxa, kuanxun ka
uisakin namákë kara ax 'ikë kixun
an ñuixunun kara ëorapaín kain-
tima 'ikë kixun 'apu kakëxa.

¹⁷Usakin kabiani aín xubunu
kuanxun ka usaía ñu 'ikëkama
abëa 'ikë uni Ananías, Misael
'imainun Azarías, akama ñuixuan-
këxa, ¹⁸ñuixuntankëxun ka Dios
naínu 'ikë a kamina uisakin kara
'apun namáxa a ñuixunua nu
'akinun ñukati 'ai kixun kakëxa,
usakin ñukákëxuan nu 'akinia
ka an ñu 'unánkë unikama
Babilonianu 'ikë akama këñun
nuribi 'atima 'ikën.

¹⁹A 'imébi ka 'unátisama ñu a
Daniel Diosan uisokin namákë
'ianan uisai 'iti kara ax 'ikë

kixun kakëxa, usakia kakëxun
ka Danielnën Dios naínu 'ikë a
'upiokin sinánxunkin, ²⁰ëesai bana-
kin kakëxa:

'Ën 'Ibu Dios minan ka ñu
'unáirakë 'iti ax 'ianan
kushiira 'iti ax 'ikën, usa
'ain ka Diosan anë ax
xëñibua 'aínbi këñutima
'ikën.

²¹An ka nëtékama bëtsionan,
usai 'iti ñukama aribi usai
'itiokin nania,
usaribiokin ka 'apukamaribi
'apu 'imiananbi 'apu
'imima,

'ianan sinánñu unikama a
sinánñuira 'inun 'imianan,
uisakin ka ñu 'ati 'ikë kixun
'unánun uni 'imikë a 'ain.

²²Mín kamina unían ain sinan
'ukëmëu unátisama okin
sinánkë abi 'unánan;
béankibukënu 'ikë ñu abi
'unánan,
kamina mix an ñu pëkakë
tirí usaribi 'ain.

²³'Ën chaitiokëkaman rabia
Dios mi kana,
'ën asabika kakin rabin,
mín kamina sinánñuira
'imianan kushi 'inun ë
'imia;

usa 'ixun kamina bërí
nun mi ñukákëkama nu
'unánmian:

usa 'ixun kamina a sinania
'apu masá nuitukë akama
'unánun nu 'unánmian.

²⁴Usai Diosbë banakiani ka
Daniel Arioc kakë uni 'apun

sinánñuira unikama Babilonia menu 'aminun kakë abë banai kuanxun ësokin kakëxa:

—Sinánñuira unikama a kamina 'amitima 'ain, 'ë kamina uinu kara 'apu 'ia anu buánti 'ain, 'ën kana an namákëkama a uisakin namákë kara ax 'ikë kixun ñuixunti 'ain.

²⁵ Èsokian kakëxunshi ka Ariocnën Daniel uinu kara 'apu Nabucodonosor 'ia anu buánkëxa, buánxun ka 'apu kakëxa:

—Ènu kana judíos uni aín menua ñatanbëtsinkin békë achúshi, an ka uisakin namákë kara min namákë ax 'ikë kixun mi ñuixunti 'ikën. ²⁶ Kixuan kakëxun ka 'apun Daniel 'ikëbi, Beltsasar kakinribi anëké a kakëxa:

—¿Min kaina 'ën namákë ñuixunkin uisokin namákë kara ax 'ikë kixun 'ë katima 'ain?

²⁷ Èsakian kakëxun ka Danielnën kakëxa:

—Uinubi ka sinánñuira 'imainun an ñu tankë, 'ianan ñunshinan 'amikëxun ñu 'akë 'imainun uisa kara ñu 'inuxun 'aia kixun 'unánkë uni min 'unántisama ñubi an mi ñuixunti 'aíma 'ikën. ²⁸ Usa 'aínbi ka naínu achúshi Dios an 'unántisama 'ikëbi ñu 'unánkëira anu 'ikën, an ka mi 'apu 'ikë uisai karamina 'inuxun 'ain mi 'unánmiaxa. Usa 'ain kana 'ën 'apu 'ixunmi 'uxun namákë akama mi ñuixunti 'ain: ²⁹ Mix 'apu 'aish anu 'uxké anu rakaxunmi sinánkë ax ka uisai kara ñu 'iti 'ikë a 'iaxa, usa 'ain ka an 'unántisama ñu 'unánkë an mi 'unánmiaxa. ³⁰ Usaribi okin

ka 'unántisama 'ikëbi 'ëribi a ñu 'unánmiaxa, 'aínbi ka 'ëx an bana sinánkë bëtsi unikamasaira 'ikë-mabi, uisakin namákë kara min namákë ax 'ikë mix 'apu 'ikë, 'ën mi ñuixunun 'ë 'unánmiaxa, usa 'ain kamina mix 'apu 'ixun min sinánkëkama uisai kikë kara ax 'ikë kixun 'unánti 'ain.

³¹ Mix 'apu 'ixun kamina namákin anumi 'ikë anuax achúshi ñu chaiira 'aish ichukë rakuëmia-nankë niruia isan. ³² A ñux ka ain maxká bëtsi ñukëñun mëskukin 'akëma kurishi 'akë 'iaxa; aín shikan 'imainun aín pëñan rabé ax ka manë uxuashi 'akë 'iaxa; 'imainun ka aín pukubë ain kisi rabé manë pashian 'akë 'iaxa; ³³ 'imainun ka aín ipuku rabé axribi manë 'akë 'imainun ka aín taë rëbu rabé axribi bëtsi manë 'akë 'ianan bëtsiribi me tòi 'akë 'iaxa. ³⁴ Mix 'apu 'ixun namákin iskëx ka ain bashinuax uínbi tarankëmaxi ukin achúshi maxá chaiira an anua unisa okin 'akë ñu nikë a ami taramëkuatsini ukin ain taëmixon nipakin chakakëx ka tukíbuaxa. ³⁵ Usakian 'akëx ka bënëtishi, manë tunan, me tòi, manë pashian, manë uxua a 'imainun kuri akamaxi baritiañu me kupúkë iskësaribiti 'iaxa, 'ianan ka baritiañu barionkin tákaia trigonën chua aín bëru a bërutamainun suñun aín chua chamarabi bërutanuma buánkë usaribiti 'iaxa. 'Aínbi ka an ñu nitsínkë chakakë maxá chaiira ax aín bashi chaiira 'inun unikin

mekama tsitsiruaxa. ³⁶Ĕsakin kamina namán. Usa 'ain kana bĕrĭ 'apu 'ixunmi namákĕ ax kara uisakin namákĕ 'ikĕ mi ñuixunti 'ain. ³⁷Mix kamina chaiira 'aish bĕtsi 'apukama samaira 'ain, usa 'ikĕ ka Nukĕn 'Ibu Dios naínu 'ikĕ an ka mixmi kamabi unikaman 'apu 'ianan mix kushiira 'ixunmi, min unikama 'akinun mi 'imiauxa ³⁸'imianan ka minmi kamabi menu tsókĕ unikamaribi isanan, ñuina-kama 'imainun pĕchiu ñuinakamaribi isti mi 'imiauxa; usa 'ain ka an mix 'apu 'ikĕ kamabi kushi mi 'inánxa, usa 'ain kamina mix aín maxká kuri 'akĕmi iskĕ usa 'ain. ³⁹Usa 'ain ka mix painmi 'apu 'ikĕ 'ain, an min 'akĕsama okin ñu 'ati axribi 'apu 'iti 'ikĕn, 'imainun ka bĕtsi 'apuribi manĕ panshian 'akĕmi iskĕ ax 'ixun 'ĕn unikama aín kuĕĕnkĕsokin 'ati 'ikĕn. ⁴⁰Usakin an pain 'an ka bĕtsi 'apuribi manĕ tunanĕn kushisa 'ixun, anribi manĕ tunanĕn 'akĕsa 'inun aín suntárukamabĕtan bĕtsi 'apukaman 'akin masókin 'ati 'ikĕn. ⁴¹'Imainun ka mix 'apu 'ixunmi aín taĕ rĕbu raírĭ iskĕ ax me tĕi 'akĕ 'iaxa 'imainun ka raírĭnĕxribi manĕ tunan 'akĕ mix 'apu 'ixunmi iskĕ ax 'iaxa; ax ka ĕsa 'iti 'ikĕn 'apukamax ka bĕtsibĕ ĕnanankĕ 'iti 'ikĕn, usa 'aish ka an kushioti manĕkĕñun mĕskukĕsa 'ikĕ kamina namákin isan, ax ka manĕ an kushiotikĕñun me tĕi mĕskukĕmi iskĕ 'ikĕn. ⁴²'Imainun ka aín taĕ rĕbukama raírĭ manĕ tunan 'akĕ 'ianan, raírĭnĕxribi

me tĕi 'akĕ 'iaxa, ax ka ĕsa 'iti 'ikĕn 'apu ax ka kushiira 'aishbi amiribishi ñusmatĕkĕnti 'ikĕn. ⁴³Minmi 'apu 'ixun manĕ tunankĕñun me tĕi mĕskukĕ namákin iskĕ, usaribikin ka upiti bĕtsibĕ tsóti sinánxun bĕtsi menu 'ikĕ xanu biti 'ikĕn 'aínbi ka; achúshishi 'inun atux bĕtsibĕ timĕtĭma 'ikĕn, usaribiti ka manĕ tunan ax me tĕibĕ mĕskutĭma.

⁴⁴Usa 'ain ka ĕnĕ 'apukaman, tsókĕpan aín unikama 'apu 'ixun 'akĭnkĕbĕtan Dios naínu 'ikĕ an achúshi me anu 'apu 'ikĕ uinsarabia bĕtsi menu 'ikĕ 'apukaman masókin atun sinánkĕsa okin 'anun 'imitĭma 'ikĕn, usa 'ixun ka ainra kamabi kĕñukin bĕtsi menu 'ikĕ 'apukama 'atankĕx axira únsarabi kĕñútĭmoi 'apu 'iti 'ikĕn. ⁴⁵Usa ka minmi namákin aín bashinuaxa únbĭ tarankĕmaxi ukian me putusa 'itánun manĕ tunan, 'ianan manĕ uxua, manĕ panshian, me tĕi, 'imainun kuri, akama chakabĕtsini aín bashinuax 'ia iskĕ ax 'ikĕn. Dios chaiira 'aish kushiira an ka usaía 'iti ñukama mi ismiauxa. Usa 'ain ka minmi namákĕ ax asĕrabi 'imainun 'ĕn mi ñuixunkĕ axribi asĕrabi 'ikĕn.

⁴⁶Usakin kakĕx ka 'apu Nabucodonosor Daniel bĕtánain, rantĭnpuruni tĕtúbuti memi bĕtĭki 'iakĕxa, usai 'itankĕxun ka ñu bĕtankĕxun xaronan sanuira ñuribi bĕtankĕxun xaroxunun 'amiakĕxa. ⁴⁷Usokin 'amitankĕxun ka Daniel kakĕxa:

—Asĕrabi ka mitsun Dios ax chaiira 'aish bĕtsi dios

kamasamaira 'ikën; ax ka 'apu-kaman 'Ibuiira 'imainun, an 'unántisama ñukama abi 'unania, usa 'ain kamina 'unántisama ënë ñu uisai 'iti kara ax 'ikë kixun min 'unanin.

⁴⁸Usa 'ain ka 'apun Daniel axira 'apu 'inun 'imikin 'itsaira ñu kupíkëkama 'inaínshianan; Babilonia ëmanu 'apu 'inun anëakëxa, anëanan ka a menu 'ikë ëmanu ikë an ñu 'unánkë unikaman kushi 'imiakëxa. ⁴⁹Usakin 'imikëxun ka Danielnën abëa 'ikë unikama ñuikin kakëxa, kakëxun ka 'apun Sadrac, Mesac, 'imainun Abed-negó akama Babilonianu 'ikë ëma cha anu 'ikë ñukama an bërúanti anëakëxa. Usakin 'amainun ka Danielnëx anua 'apu 'ikë aín xubu anubi tikiakëxa.

**'Apu Nabucodonosornëx
kuri mëskukin 'amixun
nitsimitankëx unikaman a
rabinun kia ñuikë bana**

3 ¹'Apu Nabucodonosornën ka achúshi ñu tankian kuri 'anun 'amiakëxa. Aín chaxké ka treinta metro manan 'inun 'akë 'iakëxa 'imainun ka rabé 'imainun achúshi metro aín naxba 'inun 'amiakëxa, 'amitankëxun ka Dura kakë me sapan anua achúshi ëma cha Babilonianu 'ikë anu nitsínun aín unikama kakëxa. ²Usokin 'amitankëxun ka aín me kamanu 'ikë 'apukama 'ianan suntárunën kushikama 'imainun ëmakamanua 'ikë 'apukama, 'ianan usakin

kamina ñu 'ati 'ai kixun an uni kakëkama, 'imainun an kuríki bërúanan ñukamaribi bërúankë 'ianan an bana mëníokë unikama, 'ianan aín kushibu 'imainun raíri ëmanu 'ikë 'apukamaribi, an ñu tankin 'amikë a anuxun ashi rabiti anu 'axun nitsinmikë a isia anu rikuatsinkanun kixun kamiakëxa.

³Usokin kamikëx uax ka uni ñu 'unanbu 'imainun aín kushibu 'ianan raíri uni chabukama atux anuxun ñu tankin 'amixun nitsinmikë a bëtánain, ënëx ka bërí mitsun rabikë 'iti 'ikë kixun 'apun kanun anu nirakëkankëxa. ⁴Usa 'ain ka unikama timékë 'ain an pëuti anékë an munuma banakin unikama kakëxa: Kamabi ëmanu 'ikë unikama axa bëtsi bëtsi menuax ukë 'imainun aín bananbi banakë unikaman mitsun kamina kuati 'ain: ⁵Mitsun an manë banañu banoti an banomainun an xunkati 'akë a 'amainun bëtsi ñukama a banamiti a 'aia kuatishi kamina mitsux, 'apu Nabucodonosornën 'amikë kuri 'akë ñu nitsínkë ënë rantinpuruni 'ikin rabikanti 'ain. ⁶Usa 'ain ka kamabi unikama an rantinpuruni 'ikin ënë ñu rabikëmakama ax bënëkinshi suntárunën bitankëxun kini anu tsi tìkakëx ënxaira 'itánun ëréké anu nikë 'iti 'ikën.

⁷Usa 'ain ka anua timëkamë 'ëokë unikama atun kuantanun an manë banañu banokëkama an 'amainun an ñukama mëëti 'unánkë akamanribi 'aia kuati kamabi unikama rantinpuruni

tsóbukin kuri 'axun nitsínkë ñu a rabikankëxa.

⁸Usokin 'amainun ka, uiti Babilonianu 'ikë unikama atun judíos uni bënákama ax 'apu kikësoi 'ima kixun 'apu Nabucodonor kai kuanuxun isakëxa, ⁹isbiani kuanxun ka ësokin kakëxa:

—¡Nux kananuna mix 'apu 'aish tsókëpan 'ikëa unin 'itsa baritia 'imikin min kakësokin 'ati kuëënin! ¹⁰Mix 'apu 'ixun kamina kamabi menu 'ikë unikaman ka rantinpuruni 'ikin kuri 'axun nitsínkë a kamabi ñu a banamiti a banamia kuakinshi rabiti 'ikë kixun bana nan, ¹¹usa 'ain kamina mix uix kara usai 'ima ax ka tsi rëkirukë ënxaira anu nikë 'iti 'ikë kian. ¹²Usáimi kikë ax ka asábi 'ikën, usa 'aínbi ka uiti judíos karamina mix 'apu 'ixun Babilonia ëmanu 'ikë ñukama an bërúanti anëa akaman mix kikë bana-kama tainsama tania, usa 'ixun ka a rabiti ñukama rabianan mix 'apu 'ixun kuri amixun nitsinmikë aribi rabisama tania. Akamax ka Sadrac, Mesac 'imainun Abed-negó akama 'ikën.

¹³Usokin kakëxun kuati ka Nabucodonor xuamati nishakëxa, nishkin ka aín suntáru raíri anua 'ikë anua bitsinkian Sadrac, Mesac 'imainun Abed-negó. Anu bënun kixun xuakëxa, xukëx kuanxun békë ka ¹⁴ësokin ñukákëxa:

—¿Asérabi kaina mitsun 'ën dios rabianan a rabiti kuri 'amikë aribi rabikaniman?

¹⁵¿Mitsun kaina ñukama banamia kuakinshi 'ën 'amikë ñu ami ñanati 'ikin rabikantishi 'ain? Usakin 'aíma kamina bëríbi mitsux tsi rëkirukë a 'ukëmëu nikë 'iti 'ain; ¿usakin 'aia kara uinu 'ikë diosan mitsu iémiti 'it?

¹⁶Usokian ñukákëxun ka uni bëna rabé 'imainun achúshi akaman kakëxa:

—Nukamax kananuna ënë ñu rabanan mibë kuëbikanani banatima 'ain. ¹⁷Nukamanu rabikë Dios an ka numi tsi rëkirukë mëu nianan uisa kaina mix 'apu 'ixun nu oisatani, usakin min 'aiabi nu iémiti 'ikën. ¹⁸Aínbi kamina nun 'akëbëtanmabi mix 'apu 'ixun upíokin 'unánti 'ain, nun kananuna min rabikë dios-kama rabianan kurimi ñu tankin 'amixun nitsínkë aribi ami rantipuruni tsóbukin rabitima 'ain.

**Rabé 'imainun achúshi
bëná unikama tsi rëkirukë
mëu 'ikëbi Diosan
iémia ñuikë bana**

¹⁹Usokian rabé 'imainun achúshi uni bënákama an kakëxun kuati ka 'apu Nabucodonor aín bëmá-nanbi panshínkuatsini 'itsaira nishakëxa. Usai 'ikin ka an ñu mëëxunkë unikama anba tsi rëkarukin anu sënën xanatanua tikakë a inumikian 'aisamaira xana 'itanuan 'anun 'amiakëxa; ²⁰usokin 'amítankëxun ka aín suntárunën kushi raíri Sadrac, Mesac 'imainun

Abed-negó akama nëatankëxun kininua tsi ënxaira rëkirukë a mëu ninun kakëxa. ²¹Usa 'ain ka rabé 'imainun achúshi bënëá uni akama aín kushibunëa pañukë chupa, akëñunbi nëatankëxun tsi ënxaira 'inun rëkirukë anu niakëxa. ²²Usa 'ain ka 'apux ax kikësabi okían bënëkinshi 'anun kikë 'iakëxa, usa 'ain ka tsi rëkirukë ax ënxaira 'aish rëkikianxun an tsinu rabé 'imainun achúshi uni bënëá nikë suntárukama aturibi xarokëxa, ²³a uni bënëákama nikian 'urama okëxunbi ami rëkikin 'ukëmëu nipakëtia xarokëxa.

²⁴Usa 'ain ka 'apu Nabucodonosornën anua tsókë anuax ratuti

bënëtishi nirukin aín kushibu a munuma banakin kakëxa:

—¿Rabé 'imainun achúshi uni bënëákama a karanuna nëaxun tsinu nikëma 'ain?

—Kixun kakëxun —ka usa ka —kixun atun kakëxa.

²⁵—'Ën kana rabé 'imainun rabé uni tëkërëkakëma 'aish tsi rëkirukë nëbétsi uisaibi 'ima nitsia isin, usa 'aish ka atu achúshinëx achúshi ángel iskësa 'ikën.

²⁶Ësai kiküatsini aí ka 'apu Nabucodonosor tsi rëkirukë xëkuë a 'urama oi munuma banai kia-këxa:

Danielnën 'unankë unikama tsi rëkirukë mëu 'ia bana.

—¡Sadrac, Mesac 'imainun Abed-negó, Dios kushiira naínu 'iké aín unikama anuax chikí-küatsini ka ënu ukan! Usakin kakëx ka uni bënákama ax tsi rëkirukë anuax chikí-küatsini uakëxa, ²⁷usai 'ikëbë ka a menu 'iké 'apukama anua timékë ax uisa karaisa a unikama tsin oxa iskatsi kias atu 'urama rikuatsian-këxa, rikuatsinxun iskinbi ka tsi rëkirukënéan atun nami uisabi okëma iskankëxa, usa 'iké ka aín bu achúshirabi tsin sarakakëma 'ianan atun pañukë chupabi tsin uisabi okëma 'aish tsin mënukë 'ishakëbi xëkëma 'iakëxa.

²⁸Usa 'iké iskëbëshi ka Nabucodonosor munuma banai kiakëxa: “¡Sadrac, Mesac 'imainun Abed-negó akaman Dios ax ka rabikë 'iti 'ikën, an ka aín unikama an ënkinma rabikin 'apux kikë bana tani aín diosma 'ain ami rantinpuruni 'ikëma 'ikëa bamamiti 'aínbi an iémiti aín ángel xuaxa! ²⁹Usa 'ain kana bërí 'ëx ësai kin, uinu 'iké unikamax kara ëné bënë unikaman rabikë Dios ñui 'atimati banaia ax ka tëapakëx aín tëmërakë anunbi bamakë 'iti 'ikën, 'ianan aín xuburibi 'atima okin rurupakë 'ianan, uisa ëmanu 'iké kara 'imainun uisa banan banakë kara 'ikëbi usakin 'ati 'ikën, an usakin uni iémiti bëtsi Dios usaribi ka 'aíma ikë kias 'apu kiakëxa.” ³⁰Usakin 'atankëxun ka 'apun rabé 'imainun achúshi uni bënákama a Babilonia menu 'iké ëmanua atux raíri 'apu kamasamaira 'inun anëakëxa.

**'Apu Nabucodonosor
aín sinan bëtsi 'atima
ñuikë bana**

4 ¹Ësai ka 'apu Nabucodonosor kiakëxa: 'ëx kana kamabi ëmanu 'iké unikama 'imainun bëtsi menu 'iké unikama 'ianan bëtsi banan banakë unikama atun menu 'iké akamaxa upiti ñuñu 'i bukukanti kuëënin kixun ka 'apun kirika kuëënomiakëxa. ²Ën kana mitsunmi Dios kamabi kushiñu an 'ë 'axunkë ñukama mitsun 'unánti kuëënin. ³An 'akë ñux ka chaiirabu 'imainun upíira 'ikën, usa 'ain ka ax xëñibua 'aínbi 'iti 'ikën, 'imainun ka aín kushi ax xëñibua 'aínbi këñutima 'iti 'ikën.

⁴Ëx 'Apu Nabucodonosor 'aish kana, 'ën xubunu upitax tsóti ñuñuira 'aish 'itsaira kuëëni Babilonia ëmanu tsoóakën. ⁵Aínbi kana achúshi imé 'uxi 'ibúxunbi 'atimakin namán, namáxun 'ën bëtsiokin sinánkëkama anunbi 'itsaira rakuëan. ⁶Usai 'ikin kana 'ë isia ukanun kamabi an ñu 'unánkë unikama Babilonia ënu iké unikama kamian, atua uisakin namákë kara 'ën namákë ax 'iké kixun 'ë ñuixuni unun kamian. ⁷Usakin kamikëx ka an ñunshinan 'amikëxun ñu 'akë 'imainun, an ñu tankë 'ianan, an ñu 'unánkë 'imainun, uisai kara ñu 'inuxun 'aia kixun an tankë, Babilonianu 'ikëkama atux uaxa, aia kana 'ën namákë a ñuixuan, 'aínbi ka atun uisakin namákë kara ax 'iké kixun 'ë ñuixunkëma 'ikën. ⁸Usai

atux pain uan ka Daniel kakin anekë 'ikëbi Beltsasar kakinribi anekë axribi 'ën dios rabi ukësa kuatsini uakëxa, 'aishbi ka ax Dios upíira aín bëru ñunshinan aín tsóti 'akinkë 'iakëxa, usa 'ikë kana 'ën namákë ñuixunkin ësokin kan:

⁹Beltsasar an ñu tankë unikaman kushi 'ën kana 'unanin Dios upíira aín bëru ñunshin an ka mi 'akinia, usa 'ixun kamina min kamabi 'unántisama ñu abi 'unanin kixun kan. Usa 'ain kamina 'ën namákin iskë a mi ñuixunkin kamainun kuati 'ain, kuakin kamina uisakin namákë kara 'ën namákin iskë ax 'ikë 'ë ñuixunti 'ain. ¹⁰Ësokin kana 'ën 'uxun namákin isan:

Me nëbëtsi i achúshi
chaxkéira nikë kana
namákin isan.

¹¹ Usa 'ain ka a i kani chaira
'iaxa;

usaí 'ikin ka aín pëñanën
naíkamë 'ëo tikakë 'iaxa,
usa 'aish ka ax uinu kara
me kuainakëakëxa
anuxunbi iskë 'iaxa.

¹² Ax ka aín pëchikama upíira
'ianan,

'aisamaira 'inun bimikë 'iaxa,
usa 'aish ka kamaxunbi
pitibëtan sënën aín bimi
'iaxa.

Kamabi ñuinanëx ka aín
tupéonkënu 'iaxa,
'imainun ka aín pëñan
kamanu ñuina pëchiu
kaman nóopa buinkë 'iaxa,
usa 'ain ka kamabi menu
'ikë unikama 'imainun

ñuinakamaribi a imi
katamëti tsókë 'iaxa.

¹³ Usa 'ain kana usokin
namánux 'uxunmabi
achúshi ángel an bërúanti
nankë namákin naínuax
ubutia isan,

¹⁴ ax ka kushin banai ësai
kiaxa:

i akamina menu nipakëtanun
rëti 'ain 'axun kamina aín
pëñankama tëakëbëa,
aín pëchikama tákikëbë aín
bimikama abístanun tëati
'ain.

Usokin 'akëbë ka an tupéonkë
témú bukukë ñuinakama
'imainun ñuina pëchiu aín
pëñanu 'ikë akamaxribi
kuani nëtéti 'ikën.

¹⁵ 'Aínbi ka aín buru 'imainun
aín tapunkama ax menu
ënkë 'iti 'ikën;

a kamina manë tunan këñun
manë panshian 'akë risi
anun tëkërekati 'ain,
'atankëxun kamina ninu 'ikë
basinua 'inun ënti 'ain.

Usokin 'akë 'ain ka anu nibí
'ibúti 'ikën,

'imainun ka an basi pikë
ñuinakamabëtan basi pi
niti 'ikën.

¹⁶ 'Imainun ka unin sinánkësa
okían sinánkë a nëtéti
ñuinanën sinánkësoi
achúshi ñuinasaribi 'iti
'ikën,

usaí 'atimakë ax ka mapai
achúshi 'imainun rabé
baritia pain basiti 'ikën.

17 Ēnëx ka usai ka 'iti 'ikë
 kiaxa an bërúanti nankë
 ángelkama ax kikë 'ikën,
 usa 'ikë ka kamabi
 unikaman 'unánti 'ikë,
 ax ka manámi 'ikë Dios
 kamabi kushiñu a 'ikën,
 an ka uikara 'apu
 'imitisatania a 'apu
 'imianan uix kara
 ñuumasara 'ikë a
 unikamaribi aín kushia
 aín menubi 'inun 'imia.

18 Ēnëx ka 'apu Nabucodonosor
 'ixun 'ën namákë 'ikën. Usa 'ain
 kamina mix Beltsasar 'ixun bërí
 uisokin namákë kara 'ën namákë
 ax 'ikë kixun 'ë ñuixunti 'ain,
 uinu 'ikë unínbi ka 'ëx 'apu 'ain,
 an ñu 'unánkëkama achúshinënbi
 ka 'ën uisakin namákë kara ax
 'ikë kixun 'unánkëma 'ikën, usa
 'aínbi kamina Dios upíira 'ain
 bëru ñunshinan 'akinkëxun min
 kuni 'ë ñuixunti 'ain kixun kaxa.
 19 Usa 'ain ka Daniel kakín anëké
 'ikëbi Beltsasar kakínribi anëké ax
 'ëorapain ain sinánkë rakarakë-
 tamainun sinani niaxa. Usai 'iabi
 kana 'ëx 'apu 'ixun kan: Beltsasar
 'itsaira sinánkinma kamina uisakin
 namákë kara 'ën namákë ax 'ikë 'ë
 ñuixunti 'ain kixun kan. Kakëxun
 ka Beltsasarnën 'ë kakëxa: Min
 namákë ax ka uin kara mi 'aisama
 oisatania a unikamanubi pakëti
 'ikën.

20 I chaxké 'ianan chaira 'ikëmi
 min, naíbëtan sënën 'ikëa unin
 uranxunbi istisa namákin iskë,
 21 ax ka pëi upíirabu 'ianan, aín

bimi 'aisamaira 'ikë kamabi
 ñuinakan piti 'iaxa, 'imainun
 an tupéonkë témú 'itsaira ñuina
 ninu 'ikë anu tupëni bukukë 'iaxa,
 'imainun ka ain pëñankama anu
 ñuina pëchiñu kaman atun na 'akë
 'iaxa, 22 a iásaribi kamina mix 'apu
 'aish chaiira 'ianan kushiira 'ain.
 Usai 'imi mix chaiira 'ikë ax ka
 naíbëtan sënénsa 'ikën, usa 'ain
 kamina min kamabi menu 'ikë
 unikama minan 'inun 'imia.

23 'Imainun kamina min namákin
 'apu 'ixun achúshi ángel an
 bërúankë unisa 'aish upíira
 naínuax ubuti ësai kia kuan: I
 chaiira ax ka rëratankëxun masókë
 'iti 'ikën, 'aínbi ka 'ain buru menu
 'ikë a 'imainun 'ain tapunkama
 ax anubi ënkë 'iti 'ikën, usakin
 'axun ka manë risi tunan 'imainun
 panshian mëskukin 'akë anun
 tëkërekatanxun ninu 'ikë xubi
 kamanu 'inun ënti 'ikën. Usokin
 'akëx ka ami nibí 'ibúmainun
 ñuinakamabëtan ninu nikin basi
 pi mapai achúshi 'imainun rabé
 baritia niti 'ikë kixun ka kiakëxa.
 24 Ēnëkamax ka ësai kikë 'ikën,
 Dios kushiira manámi 'ikë an
 ka usokin mi 'apu 'ikëbi 'atima
 oti 'ikë kixun sinánxun nanxa.
 25 'Imainun kamina mix 'apu
 'aíshbi chikiti unikamabë énanan-
 tankëx chikítankëx ñuina kamabë
 niti 'ain; usai 'ikin kamina vaca
 bënëkamasa 'ixun pasto pinuxun
 'ain, usai 'ia ka pëkarakuatsín-
 këbëtan nibí 'ibúkin min nami
 chabóti 'ikën. Usai kamina mix
 'apu 'aish mapai achúshi 'imainun

rabé baritia anúnmi Dios an ka kamabi kushiñu 'ixun axa aín kushi 'iti unikama ax kuëñxun aín kushi 'inun 'imia, kixun 'unánti nètë 'itámainun niti 'ain, an ka uikara 'apu 'imitisatania a 'apu 'imia.

²⁶Aín buru 'imainun aín tapunkama ñui kikë ax ka ësaimi 'iti ñui kikë 'ikën, mix kamina amiribishi 'apu 'itëkënti 'ain, mix 'apu 'ixun Dios ax ka aséribi kushiñu 'ikë kixun 'unanin. ²⁷Usa 'ain kamina 'ën mi kakësokinbi 'ati 'ain, 'ai kamina amiribishi 'uchatëkënkima 'upiokin ñu 'ati 'ain, 'akin kamina 'atima okinmi ñu 'akë ënkin uni ñuñumakama 'akinti 'ain, usokin 'ai kamina 'apu 'aish uínbi uisabi okëma kuëñi tsóti 'ain kixun ka Danielnën 'apu kakëxa.

²⁸Usa 'ain ka ënë ñukama ñuikin Danielnën kakësabi oi 'apu Nabucodonosor inúakëxa. ²⁹Usa 'ain ka achúshi baritia an namákë ñukama a inúkëbë 'apu ain xubu Babilonianu 'ikë a manámi tēëkitsi anu kuaruax, ³⁰nitsax ësai kiakëxa: ¡Ka kuat, chaira cha ka Babilonia ëma 'ikën! 'Ëx kushiira 'ixun kana anu 'ëx 'apu 'ia 'ikëa unin ax kushiira 'ixun ka usakin 'amiakëxa kixuan unin 'unánun kana 'amia kiakëxa.

³¹Usai banai sënënxumabi ka 'apun nañuaxa ësai achúshi bana kia kuakëxa: Ënë bana kamina kuati 'ain 'apu Nabucodonosor anumi 'apu 'ikë ëma ax ka minama 'ikën; ³²'ën kana unikamabë

'imami ñuinakamabë 'inun mi 'imiti 'ain; anuxun kamina pasto vaca bënëkaman 'akësaribi okin mapai achúshi 'imainun rabé baritia anúnmi, Dios ax ka ënë menu 'ikë ëmakama aín kushi 'ianan ui kara aín kushi 'imitisatania a aín kushi 'imia kixun min 'unánti nètë sënëntamainun 'iti 'ain.

³³Usai ka 'iti 'ikë Daniel kikë-sabi oi ka a bana kuatishi Nabucodonosor unikamanuax chikíakëxa; chikínxua vaca bënëkaman 'akësaribi okin pasto pi nitsia nibítan aín nami chabókëx ka aín rani 'imainun aín 'untsis-kamaribi uruakëxa, usai 'ika tētëkamë 'ëo aín rani uruanan 'untsis urukë usaribi 'iakëxa.

**Diosan Nabucodonosor usai
tëmëranun 'imitankëxun
mëníotëkëa ñuikë bana**

³⁴Anun 'ëx usai 'iti nètë a sënënkëbëtan kana 'ëx Nabucodonosor 'ixun naímiu bësukin isan, iskin kana 'ën sinan bëtisikë a mëníokakin asábi tan; usai 'ikin kana Dios manámi 'ikë a asabika kixun sinánxunkin rabian, ax ka nētétima oi tsotia, aín kushix ka këñutima oi 'iti 'ikën, ax ka kamabi nētën xëñibua 'aínbi 'iti 'ikën.

³⁵An iskëx ka kamabi menu tsókë unikama ñuumara 'ikën.

An ka uisakin kara
'aisatania usakin naínu
'anan menuribi ñu 'aia.

Usa 'ain ka an usakin
kamina min kushi ñu
'atima 'ai kixun kanan,
uisa kupín kaina usakin
ñu 'ai kixun an kati uni
'aíma 'ikën.

³⁶ Ësai banai sënënishi kana
a nētënbi 'ën 'atimakin
sinánkë a mēniokatëkëni
pëxkúti amiribishi upíokin
sinánkën. Usai 'ia ka 'ëx
'apu 'aia aín kushikama
'ixun an bana mēniokë
unikama 'imainun an uni
bana ñuixunkin 'ësëkë
akama 'ënu utëkëankëxa,
uxun ka amiribishi ënë
menubi 'apu 'inun 'ë
'imiakëxa, 'imikëx kana
bëráma 'íasamaira 'inun
'apu 'itëkëni chaiira 'apu
'ianan kushiira 'apu 'iakën,
usai 'i mēnin sinánñushi
'ia ka usa ka a 'apu 'ikë
kixun unin 'unánkë 'iakën.

³⁷ Usa 'ain kana 'ëx Nabucodo-
nosor 'ixun bërí Dios nainua 'apu
'ikë a rabin, an 'akë ñukama ax
ka asérabi 'ianan upíira 'ikën, an
ka ax isa usaira 'ikë kixun sinani
rabiakakë unikama aín kuënkësa
okin 'ati 'ikën.

**'Apu Beltsasarnën mēkën
rëbu achúshinën xubu
kënëkë mëu kuënëoia
isa ñuikë bana**

5 ¹ Achúshi fiesta chaiira
'akin ka Beltsasar Babilonia
menu 'apu 'ixun mil uni chabu
a menua 'ikë kama kuëankëxa,

kuënkëx uxun ka pianan 'apu
'imainun an kuënkë unikama
atun, 'itsaira uvas baka vino 'akë
xëakankëxa. ²⁻³ Usai 'itsaira uvas
baka vino 'akë xëax kuënkëni ka
'apu Beltsasarnën, an ñu 'axunkë
unikama ami xëati manë xampa
kuri 'anan manë uxua 'akëa
'ain papa Nabucodonosornën,
Jerusalénnu 'ikë anuxun Dios
rabití xubunu nankëbi bitsínkin
bëa akama bënun kakëxa. Kakëxun
ka tasun ami xëati akama bëxun
ami 'apu 'imainun aín xanukama
'imainun an ñu 'axunkë xanukama
'imainun anu pi timékamë 'ëokë
akaman ami xëakëxa. ⁴ Usakin
'akin ka kamaxunbi unínbia a
rabinuxun kuri, manë uxua, manë
panshian manë tunan, i 'imainun
maxax 'akë akama rabikankëxa.

⁵ Usakin 'akëbëbi ka a horabi
achúshi unin mēkën rëbu anua
tirítan nankëxun pëkakë anu
mërakëxa, mërakin ka anua timë-
kankë 'ukëmëu kënë uxua anu
kuënëokëxa. Kuënëoia mēkën rëbu
a isíshi ka 'apu, ⁶ ratuti bēpëki
bërëi saki 'ikë anunbi aín xo rabé
bëtsimi ratíkai aín maxkámibiki
'itsaira rakuéti bërëakëxa.

⁷ Usai 'i munuma kuënkëni ka
an ñu tankë uni 'imainun an ñu
'unánkë unikama 'imainun an
uisai kara ñu 'iti 'ikë an 'unánkë
unikama Babilonia anu 'ikëkama
ka uti 'ikë kixakëxa:

—Uin kara kuënëokë a isti 'ikën,
istankëxun uisai kikë, kara a 'ë
ñuixunia a unix ka chupa upíira
okin kuënëokë a pañumikë 'iti

'ikën, 'ianan ka manë risi kuri 'akë tēñumikë 'aish 'esaribi 'aish 'ë kaxú 'apu 'iti 'ikën.

⁸ Usai kikëbë utankëx ka an 'apu ñu mëëxunkë an ñu 'unánkë unikamax anu 'apu 'ikë xubu 'ukëmëu atsínkankëxa, 'aínbi ka uinu 'ikë atu achúshinanbi uisai kikë kara kënënu kuënëokë ax 'ikë kixun 'apu ñuixuama 'ikën.

⁹ Usa 'ain ka atianra 'itsaira 'apu Beltsasar rakuéakëxa, usai 'ika atian ira aín bëmánankama pëki 'iakëxa. Usai 'ikëbëtan ka uni aín kushibukaman añu karanuna 'ati 'ai kixun sinani sinánkasmakëxa,

¹⁰ 'aínbi ka aín tita aín tuá 'apu ax kuëenmainun abëtan pi bukukë unikama atúxribi kia kuati aín tita anuxun pi bukukë anu atsini kiakëxa:

—¡Mix 'apu 'aish kamina xëñibua 'aínbi tsóti 'ain! Usa 'ain kamina 'itsaira sinani min bëmánan pëki 'itsaira ratutima 'ain, ¹¹ mix 'apu 'ain ka achúshi uni dioskaman bëru ñunshinan 'akinkë anu 'ikën. Min papa 'apu 'ain ka a unin upíokin sinánkë 'iakëxa, usa 'aish ka ax ñu 'unáinra 'ianan an ñu tankë 'aish dios kamasaribi 'ikën, usa 'ikë ka min papa Nabucodonosornën a uni Daniel kakë an ñu tankë unin 'apu 'imainun an ñu ñunshinan kushin ñu 'akë 'ianan an ñu

'unánkë 'imainun uisai kara ñu 'ia an tankë ënë menu 'ikë atun kushi 'inun anëakëxa, ¹² usa 'ikë ka Daniel a min papan Beltsasar kakin anëakëxa, ax ka an kikë bana a 'inumikin sinánñuira 'ixun uisakin namákë kara a 'imainun 'unántisama bana abi kuaisabiokin ñuianan ñu 'aisama inuti abi ñuikë 'iakëxa. Usa 'ain kamina Daniel kuëenti 'ain, an ka uisai kara kënëkënu kuënëokë ax kia kixun mi ñuixunti 'ikën.

¹³ Usa 'ain ka Daniel aín unikaman 'apunu buánkëxa buankëka 'apun ñukákëxa:

—¿Mix kaina Daniel, 'ën papa Nabucodonosornëan 'apu 'ixun ñatanbëtsinkin Judánua bëa a 'ain? ¹⁴ Mix ismina dioskaman bëru ñunshin upíñu 'ai kixun ka 'ë kaxa, 'imainun ismina mix upíokin sinánkë 'ianan, sinánñuira 'ianan ñu 'unáinrakë 'ai kixun ka 'ë kaxa. ¹⁵ An ñu 'unánkëira unikama ënë menu 'ikë kana ax ka ënu 'iaxa an ka istankëxun uisai kikë kara ënë banakama 'ë ñuixunti 'iaxa, 'aínbi ka uisa kara a bana kia kixunbi atun 'unanima. ¹⁶ Usa 'aínbi kana, 'ën min ismina bëtsi ñukama 'imainun mënioi-sama tëira ñu mënion kixun ñuia kuan. Usa 'ain kana minmi a bana istankëxun uisai kara a bana kia 'ë ñuixunkëxun, mi chupa upíira upí 'itánun kuënëokë a mi pañumiti 'ain, 'amianan kana kuri, manë risi, 'akë a mi tēñumianan 'ëx 'ikë-saribitimi 'ëx 'apu 'ain 'apu 'inun mi 'imiti 'ain.

¹⁷Kakëxunbi ka Danielnën 'apu kakëxa:

—Mix kamina 'ëmi 'inainshikatsi kikë min ñukama abëbi bërúti 'ain, 'imainun kamina uinu 'ikë bëtsi uni karamina min xubunu 'imitisa tani ñukama a 'inánti 'ain. 'Ën kana mixmi 'apu 'ikë kënënu kuënëokë bana ax kara uisai kia mi ñuixunti 'ain. ¹⁸Dios manámi 'ikë kushiira an ka, min papa Nabucodonor, axa 'apu 'aish chaiira 'ikëa kamabi menu 'ikë unin uisakinbi kakëma 'inun 'imiakëxa. ¹⁹Usa 'ain ka an kushiira 'inun 'imiakëxa, 'imikë 'ain ka kamabi ëmanu 'ikë unikama 'imainun bëtsi mekamanu 'ikë unikama 'ianan aín bananbi banakë unikaman uisakinbi káma 'ikën, kaima ka ami rakuéti 'ianan a kuati bërëi ami 'ikankëxa. 'Imainun ka ui kara 'amikatsia a 'amianan ui kara 'amitisama tania a 'amiamia 'ikën. Usakin 'akin ka bëtsi bëtsi cha 'imianan; bëtsi bëtsi ñuumarasa 'inun 'imiakëxa. ²⁰Aínbi ka 'ëx kana usaira 'ai kixun sinani ax chaiira 'ia iskin, an kuënëkësa okia uni 'aia Diosan aín kushi biküankëxa. ²¹Usakin 'atankëxun ka uni 'ikëbi unikamanua chikinkin achúshi ñuinasa 'inun 'imiakëxa; usokëx ka ñuina raëkëma 'imainun vaca bënëkamabëtan pasto pi nitsia ka, nibítan 'ibúkin aín nami chabókëxa, usa 'ain ka Dios manámi 'ikë an kushiira 'ixun kamabi menu 'ikë unikama 'akianan, ui kara 'apu 'imitisa tania a 'apu 'imia kixuan

anun 'unánti nëtë 'itámainun 'akëxa.

²²Usa 'aish kamina bërí mix aín bëchikë Belsasar, 'aish axa usai 'ia 'unánxi upitax tsókëma 'ain. ²³Usa 'ain kamina mix 'apu 'aish Nukën 'Ibu Dios naínu 'ikë ami kuaikin mesanuxun ami xëakë xampakama anuxun Dios rabiti xubunua 'ia akama bëan, bëxun kamina min kamikë unikamabëtan ami uvas baka paëokin vino 'akë xëakin min dioskama kuri, manë uxua, manë panshian, manë tunan, i 'akë 'imainun maxá 'akë mitsun dioskama rabikin ami xëan; akaman ka isima 'imainun kuationa 'ianan ka aínu ñubi 'unanima. Usa 'aínbi kamina Dios an mix 'apu 'ikë bërúankin tsónun 'imikë a rabikëma 'ain, an ka an kuënëkësa okin mi kamabi ñu min 'akë a 'anun mi 'amiauxa. ²⁴Usa 'ixun ka an banakama ësai kikë ënë kuënëoti mëkën xuaxa, ²⁵MENÉ, MENÉ, TEKEL 'imainun PARSÍN, ²⁶ax ka ësai ki kikë 'ikën: MENÉ: Diosan ka anúnmi mix 'apu 'ikë nëtëkama a tupuanxa 'imainun ka anúnmi mix 'apu 'ikë nëtë sënënti aribi nanxa; ²⁷'imainun ka TEKEL: kikë bana ax ësa 'ikën: mix 'apu 'ikë ka anun ñu 'ië tupúnti anun tupuanxa, usa 'aínbi kamina anu sënënti tupúnti nankë anu sënënti a shimú 'ian, usaribi ka mix 'apu 'ikë ax 'ikën; ²⁸Usa 'ain ka PARSÍN kikë bana axribi ësaribiti ki kikë 'ikën: Diosan ka mixmi 'apu 'ikë anua chikínkin mi medos 'imainun persianu 'ikë unikaman 'anun mi

'inánti 'ikën. Kixun ka Danielnën kakëxa.

²⁹Usakin kakëxun ka 'apu Beltsasarnën, aín unikama Daniel chupa upíokin kuënëokin 'akë pañumianan kuri manë risi tēñuti tēñuminun kakëxa, kanan ka kamabi unikama bënëkinshi, Danielnëx ka 'ësaribi 'inun 'apu 'iti 'ikë kixun kamabi unin kuanun kuakokëxa. ³⁰A 'imébi ka Beltsasar caldeo unikaman 'apu 'ikëbi uni itsin 'akëx ñuakëxa. ³¹Bamakë 'ain ka Darío, Medianu, an 'apu 'ikin pëuakëxa. Anu ka Darío sesenta 'imainun rabé baritia 'irukë 'iakëxa.

**Paru 'inúan bukukënu
Daniel 'ia ñuikë bana**

6 ¹Daríonën ka ciento veinte aín kushikama kamabi ëmakamanu anëti sinánkëxa, sinánxun ka Media 'imainun persia mekamanu 'ikë ëmakamanu 'ikë unikama an bërúanti 'apu anëti sinánkëxa. ²Sinánxun anënan ka rabé 'imainun achúshi uni an, uisakin kara aín kushikama anëkë atun ñu 'aia an isti anëakëxa, atux ka 'apun akë ñukamaxa upí 'itánun an bërúanti anëkama 'iakëxa. Achúshinëx ka Daniel anribia ñu 'aia iskë 'iakëxa, ³usa 'aish ka an ñu 'aia isti raíri unikamasamaira 'ianan bënëtishi 'apukamasamaira 'ixun ainra upíokin ñu 'akëxa; usa 'ain ka 'apun axira a menu 'apu 'inun anëti sinánkëxa.

⁴Usa 'ain ka abëtan ñu 'aia iskë raíri 'imainun 'apukaman uisakin

karaisa 'atimakin a menu ñu 'aia kixun bariakëxa, 'aínbi ka Daniel ax upí uni 'ain an 'akë 'atima ñu achúshirabi mërama 'ikën; usa 'ain ka Danielnën ka ñu 'atima 'aia kixun ami këmëi manánti 'atima ñubi 'aíma 'iakëxa. ⁵Usa 'aínbi ka, uisai kara ami manánti 'ikë kixun atuxi kanankëxa. Kánani ka uisari Danielmi manánti kara kananuna mëraima kixun kiakëxa, ki ka Danielnën 'apun iskëxun aín Diosan bana kikësa okin 'atima 'ikën, an ka aín Dios rabia usa 'ain. ⁶Usai kanantankëx ka an ñu 'aia bërúankë 'imainun aín kushikama atux 'apu Daríobë kananuna banai kuantu 'ai kixun sinani kanankëxa.

Kanankiani kuanxun ka anua 'ikë aín xubunu bëbakin 'apu kakëxa:

—Mix 'apu 'aish kamina xëni-buax 'iti 'ai kixun kakëxa. ⁷Kamabi 'apukama ëma kamanua 'ikë atún ka timëxun ësokin sinánxun bana nanxa, uínbi ka achúshi 'uxë sënëmi atún dios ñukatima 'ikën, usai ika uibi ñukatima mix kikësoishi 'ikanti 'ikën. Usa 'ain ka uin kara a bana kikësokinbi 'aima ax ka anua paru 'inúan bukukë kini anu nikë 'iti 'ikë kixun ka sinánkanxa. ⁸Usa 'ain kamina min ënë bana mix 'apu 'ixun a tantiokin, uínbi a bëtsiokin nainsama okin min anë nankin kuënëoti 'ain. Usa 'ikë ka uínbi medos 'imainun persanu 'ikë bana kikësokin 'akë 'ikë uínbi a bana tērëkatima 'ikën.

⁹Usakin kakëxun ka 'apu Daríonën ain anë nankin a bana

kuënëokëxa. ¹⁰Usokin a bana kuënëokë ka Danielnën kuakëxa, kuabiani ka aín xubunu kuankëxa, kuanx atsínxun ka anua uxkë anua 'ikë ain xëputi chukúma-kama Jerusalénmi okin xësunkin 'akë a xëókatankëx rantinpuruni tsóbukin Dios ñukákin rabiakëxa. Usokin ka rabé 'imainun achúshi okin achúshi nētēn nētēn an 'akë-sabiokin 'akëxa. ¹¹Usa 'ain ka a unikama kuantankëx anua Daniel 'ikë xubu anu atsíankëxa, 'atsínkinbi ka abë banakin Dios rabia mërakankëxa.

¹²Usakin mërabianishi ka a unikamax an usai 'iti nankë bana a ñuikin 'apu kai kuankëxa, kuanxun ka ësokin kakëxa:

—Mix 'apu 'ixun kamina achúshi bana ësokin nan uin kara achúshi 'uxë anun uinu 'ikë diosbi ñukánan, uibi ñukatima 'ikën, uix kara mix 'apu 'aínbi mibë banaima ax ka anua paru 'inúankama 'ikë kini anu bixun nikë 'iti 'ikë kian, ¿asérabi kara usama 'ik? kixun ka atun kakëxa.

Kakëxun ka asérabi —ka usa 'ikën —kixun 'apun kakëxa, usa 'ain ka a bana kikësabiokin 'akin medos 'imainun persanu 'ikësaribi 'ikë uínbi tērëkatima 'ikën.

¹³Usa 'ain ka a unikaman karai-shikin 'apu kakëxa:

—Achúshi uni ñatanbëtsin-kin bëa Daniel kakë judfos uni an ka mix 'apu 'ixunmi usai 'iti nankë bana a tanima, nun kananuna isan rabé 'imainun achúshi okían nētétibi 'ain Dios ñukatia

mëran kixun ka ax ami manánkin unikaman kakëxa.

¹⁴Usokin kakëxun a bana kuati ka 'apu 'itsaira masá nuituakëxa, masá nuitukin ka uisakin kara Daniel iémiti 'ikë kixun baria-këxa. Barikin ka bari xupibuta-mainun uisakin kara iémiti 'ikë kixun sinánkëxa, ¹⁵usa 'ain ka a unikama amiribishi anu rikiantë-kënxun 'apu ësokin katëkëankëxa:

—Mix 'apu 'ixun kamina 'upiokin 'unan, medos 'imainun persanu 'ikë unikaman 'apun ax kikësama oi 'itima nankë bana aka uínbi bëtsiokin nantima 'ikën.

¹⁶Usa 'ain ka 'apun bëtankëxuan Daniel anua paru 'inúankama 'ikë kini anu ninun kixun ain unikama kakëxa. 'Aínbi ka usakin 'akëma pan 'ain 'apun Daniel kakëxa:

—¡Min Dios ax kikësabi okinmi aín bana tankin 'axunkë an ka mi iémiti 'ikën!

¹⁷Usa 'ain ka Daniel anua paru 'inúan 'ikë kini anu 'ain, mapara pará chaiira bëxun anun kini xëkuë a xëpúakëxa, usakin 'aiaka 'apun anun kirika sellakë anun sellakëxa, 'anan ka 'apu chabu ax 'apu aín anun kirika sellakë anúnribi 'akëxa, usakin ka axa kikë bana ax kikësabi oia Daniel 'inun 'akëxa.

¹⁸Usokin 'abiani ka 'apu aín xubunu kuankëxa, kuantankëx ka xupinbukëbëtanbi pianan ax 'ikësabi kuaianan, 'ima 'uxi raka-buakëxa usai rakabuaxi ka a imé uxima 'inëakëxa. ¹⁹Usai 'inëti ka pëkarakëma 'aínshi bënëtishi

nirukiani kuantankëx anua paru 'inúankama 'ikë kini anu bëbakëxa.

²⁰Bëbakin ka 'urama okin 'apun Daniel masá nuitukëishi aín bana 'ixun ësokin kakëxa:

—Daniel Dios këñutima oi tsókë aín uni, çami ax kikësabiokin min 'axunkë an kara paru 'inúan kamanua mi ëñëmiax?

²¹Kakëxun ka Danielnën kakëxa:

—¡Mix 'apu 'aish kamina xëñibua 'aínbi tsóti 'ain! ²²Ën Diosan ka 'ë uisabi oima paru 'inúankama kuëtsékinun an 'imiti ain ángel xuaxa, Diosan ka 'ëx kana uisa ñu 'atimabi 'akëma 'ai kixun 'unánan 'ën kana uisa ñu 'atimabi mix 'apu 'ikë 'axunkëma 'ai kixun 'unánaxa.

²³Usa 'ain ka 'itsaira kuëenkin 'apun anua paru 'inúan 'ikë kini anua Daniel binun kixun aín unikama kakëxa. Kakëxuan bitsia iskëxbi ka Diosmi katamëkë 'ikëa paru 'inúanën uisabi aín namikama okëma isakëxa.

²⁴Usokin 'an ka an Daniel ñankaíshibi 'uchokë unikama 'apun bana kikësabiokin atun xanu 'imainun atun bakë bëchikëkama këñunbi bëakëxa, bëkë ka anua paru 'inúankama 'ikë kini anu nikankëxa, nia ka paru 'inúan kaman anua atux bukukë anu pakëkëmaishi atunu 'irukin bikin xoñuma rakankin piakëxa.

²⁵Usa 'ain ka 'apu Daríonën kamabi menu 'ikë unikama 'imainun bëtsi menu 'ikë unikama aín banan banakë akama ësakin

kakin achúshi kirika kuëñökëxa: 'Ëx kana mitsúxmi 'upitax bukuti kuëenin, ²⁶'imainun ka ësokinribi unikama kanun kakëxa, kamabi uni 'ëx 'apu 'aían tsókë unikaman ka Danielnën rabikë Dios 'ashi rabikanti 'ikën.

Ax ka únsaranbi nëtétima oia tsókë a 'ikën, usa 'aish ka Dios xëñibua 'aínbi tsotia.

'Imainun ka únsarabi 'atima okë 'ianan ka únsarabi aín kushi këñutima 'ikën.

²⁷Ax ka an uni iémianan upiti tsónun 'akinkë a 'ikën; an ka unin iskëma ñu chairabu naínu 'anan menuribi 'aia. An ka Daniel paru 'inúankaman aín 'untsisan 'ati 'ikëbi iémiäxa.

²⁸Usa 'ain ka Daniel ax achúshi uni chaira Darío ax 'apu 'ain 'iakëxa, 'ianan ka Siro kakë uni axribi persia menu 'apu 'ain 'iakëxa.

Danielnën namákësa okin rabé 'imainun rabé ñuinakan 'ëo isa ñuikë bana

7¹Achúshi imé kana anua Beltsasar Babilonia menu 'apu 'ikin pëukë a bari anun namákësa okin 'ëx Daniel 'ixun isakën. Isun kana raíri a 'aisa akamaishi kuëñökën. Kuëñëo aka ënëx 'ikën.

²Ën kana namákin suñúan kushiira ain rëbumiax 'ianan,

ain tsipúmiach 'imainun, ami bari kuabúkë amiax 'ianan amiax bari urukë amiax békikëbë parúmpapa 'umpax bëchunia isan. ³Usai 'ikëbëshi ka 'ën usakin sinánkë 'aímabi rabé 'imainun rabéribi ñuinakan 'ëo 'ën iskëx raíri iskësamabu 'aish parúmpapanuax chikíaxa. ⁴Usai 'i ka anpan chikíké ax paru 'inúansa 'iaxa, 'aíshbi ka tètëkamë 'ëon pëchisa 'iaxa. Usa 'aíshbi ka aín pëchikama ëchikicëbë, menuax nirui aín taë kaxú 'ikëkama ami tatíki niruaxa, usai 'ikëbë ka aín sinánkëkama ax unin sinánsaribi 'iaxa.

⁵Usai 'ikëbë ka bëtsi axribi xaéónsa 'iaxa, usa 'aish ka amo chairukësa 'ianan, aín putu rabé 'imainun achúshiribi ax ka aín xëtakama anu 'ikë anuribi 'iaxa; usa 'ain kana ësai kia 'ën kuan: ¡Nirukin kamina uiti nami kaina 'aisatani anu sënën nami piti 'ain kiax ka kiaxa!

⁶Usai 'ikëbë ka bëtsiribi aín rani panshian 'imainun tunanën tsaka tsaka 'inu iskësa axribi mëraxa, 'aínbi ka rabé 'imainun rabé pëchiu aín naminu 'iaxa; 'ianan kana rabé 'imainun rabé maxkáñuribi isan, an ka 'unánkëma uni aín kushi 'inánxa.

⁷Imainun ka ashiti sënénkin 'ën namákësokin iskë ñuinakan 'ëo ax 'aisama 'ianan rakuémianankë 'aish kushiirabu 'iaxa. Aín xëta ax ka cháiira 'aish manë iruira usa 'iaxa; usa 'ixun ka kamabi ñu pianan masókin 'anan axa tëxëkëkama aribi chakakin amáxa. Usa

'aish ka achúshi ñuinakan 'ëo 'ën namákësokin iskë usama 'iaxa, 'imainun ka mapai rabé manchanñu aín maxkánu 'iaxa.

⁸Usa 'ain ka 'ën aín manchan-kama a iskëbë aín manchan anubi chukúma manchan achúshi chikíaxa, usai 'ikëbëtan ka mapai rabé manchan anpan urukë 'ën iskë anua rabé 'imainun achúshi manchan ëchiaxa, anu ka axa bërí urukë unin bërusa ax uruaxa ax ka kuëbíñu 'aish 'ëx kana usaira 'ai kiax rabiakati banaxa.

**Diosan ñuinakan 'ëo
uisa kara okatsia
usakin 'a ñuikë bana**

⁹Usai 'ikëbëtan abi 'ën iskëxun ka anu tsótíkama nanxa, nankëbë ka anu achúshi uni apan tsóbuaxa. Aín chupax ka matsi uxua iskësa uxuira 'iaxa, 'imainun ka aín bu axribi xapu uxua upíira iskësa 'iaxa.

Usa 'ain ka anua tsókë anun mañakë ax tsi ërërukë iskësa usaribi 'iaxa,

¹⁰usa 'ain ka tsi ërërukë ax ka achúshi baka iskësa 'aish a bëtánain chikíaxa.

Usa 'ain ka miles 'imainun miles unikaman ñu mëëxumainun, millones 'imainun millones unikama a bëtánain sëtékë 'iaxa, anuxun ka a bana usai anu sëtékankë 'ain

bana ñuikin pëukin kirika,
 anua usai uni 'ikë kuënëökë
 akamaribi bakakë 'iaxa.

¹¹ 'Ën iskëx ka manchan
 chukúma ax 'atimatira anun
 rakuétisa 'inun banai ësai kiaxa;
 'imainun ka 'ën iskëxun ñuina
 chaiira a 'atankëxun aín nami
 chánkaxa, usotankëxun ka uni
 'unánkëma an tsi rëkirukënu aín
 nami xarátia këñutanun puruaxa.

¹² 'Imainun ka raíri ñuinakan 'ëo
 aribi aín kushi bikuanxa, 'aínbi
 ka anúan 'ati aín hora 'itámainun
 tsópainun ëanxa.

¹³ 'Ën kana ënë ñukama namákë-
 sokin imé isan:

Iskëbëshi ka nëtë kuin mëu
 unin bëchikësa 'aish uaxa,
 aia anua tsókë ami kikiani
 kuania ka uni apan an a
 'urama onun 'amiaxa.

¹⁴ 'Amitankëxun ka uni apan an
 aín kushi 'inánkin axa 'apu chaiira
 'i kushiira 'inun 'imianan,

kamabi menu 'ikë 'imainun
 bëtsi banan banakë
 unikaman ñu mëxunkin
 rabinun 'imiaxa.

Usa 'aish ka aín kushi ax
 'iásabi kushiira 'iti 'ikën,
 'imainun ka uínbi ax 'apu
 'ikë uínsaranbi masókë
 'itima 'ikën.

¹⁵ "Ëx Daniel 'aish kana
 namákësokin iskë anun
 'itsaira rakuëan; usai 'i kana
 'ën iskë ñukama ami 'itsaira
 sinan,

¹⁶ usai kana axa nikë unikama
 achúshi uisai kikë kara

akama 'ikë an 'ë ñuixunun
 kixun ñukan. Ñukákëxun
 ka mi kana akama
 ñuixunti 'ai kixun 'ë kaxa:

¹⁷ A ñuinakan 'ëo rabé
 'imainun rabé ax ka rabé
 'imainun rabé 'apu an
 ënë menu 'apu kushiirabu
 'ixun atun kuëenkësokin
 unikama 'ati a 'ikën.

¹⁸ Usokin 'akë 'aínbi ka Dios
 manámi 'ikë an kaískë
 unikama atúxa xëñibua
 'aínbi 'apu 'inun 'inánkë
 'iti 'ikën.

¹⁹ Usa 'ain kana 'ën ñuinakan
 'ëo rabé 'imainun rabéribi a uisa
 kara bëtsi iskësa iskësama 'aísha
 'atimaira a 'unánkatsi 'ian: ax ka
 aín xëtakama manë iruira 'ianan
 aín 'untsisribi manë panshian
 'akësa 'iaxa; usa 'ixun ka kamabi
 ñu pianan raíri masókin atima
 onan axa tëxëkëkamaribi aín taën
 amákin 'atima oxa. ²⁰ 'Imainun
 kana 'ën uisaira kara mapai
 rabé manchan kamañu 'imainun
 manchan chukúmañu 'aish bëruñu
 'ianan, kuëbíñu 'aísha rabiakati
 banakë a 'unánkatsi 'ian, usa
 'aish ka ax raíri manchan kama-
 sama kushi 'iaxa, 'imainun ka
 rabé 'imainun achúshi manchan
 ax anu xabankë 'inun ëchikiaxa.
²¹ Usa 'ain kana a manchankaman
 abë 'akanankin Diosan unikama
 kanania isan, ²² usakin 'akëbëbi
 ukín ka uni apan ax bëbakin an ira
 Diosan kaískë uni 'akë unikama
 'anun 'amiaxa, usakin 'atankëxun
 ka anuan 'ati nëtë sënënkë 'ain

atúxa 'apu 'inun 'imiáxa. ²³Usa
'ain ka ësai kiáxa:

A ñuinakan 'ëo achúshinëx
ka raíripan 'ia 'ain, axribi
ënë menu 'apu 'iti 'ikën,
ax ka bëtsi 'apukama
'iásama 'iti 'ikën.

Usa 'ixun ka an kamabi
menu 'ikë 'apukama uisa
kara okatsia usakin 'ain
taën amákësokin masókin
këñuti 'ikën.

²⁴ Mapai rabé manchankama
ax ka mapai rabé 'apu axa
bëtsix 'ikëbë 'ikëbë ënë
menu 'apu 'ikanti a 'ikën.

Usai atux pain 'apu 'ian ka
bëtsiribi,
'apu 'iti 'ikën, ax ka ax
pain 'apu 'ikë usamaira
'iti 'ikën, ax ka manchan
chukúma a 'iti 'ikën.

Usa 'ixun ka an rabé
'imainun achúshi 'apu atu
meu 'inun 'imiti 'ikën,

²⁵ Usa 'ixun ka an Dios manámi
'ikë kushiira 'atimakin
ñuianan an rabikë unikama
këñukin pëuti 'ikën;
'anan ka Dios kia bana
aribi bëtsiokin nainsa
tanán usakin unikaman
fiesta 'atia Dios kia aribi
bëtsiokin nainsa tanti 'ikën,
usa 'ain ka an Dios rabikë
unikaman 'apu an
kakësokinshi 'ati 'ikën,
rabé 'imainun achúshi
baritia 'irukë anua mapai
achúshi 'imainun achúshi
'uxë sénémi kiti 'ikën.

²⁶ 'Aínbi ka anuxun bana
mëniókë anuxun a 'apu
áin kushi bikuankin a meu
'imikin,
ñankáishi bërutanun kamabi
këñúkë 'iti 'ikën.

²⁷ Usa 'ain ka Dios manámi
'ikë an a rabikë unikama
atux kushiira 'ixúan,
xëñibua 'áinbi bëtsi bëtsi
menu 'ikë 'apukama
'akinun 'imiti 'ikën.
Usokin 'akinkëxun ka kamabi
menu 'ikë unikaman
ain bana tankin ax
kikësabiokin 'akánti 'ikën.

²⁸ Ënëx ka anu sënënkín
namákësa okín iskë
ñuikë a 'ikën. 'Ëx Daniel
'aish kana 'itsaira anun
masá nuitukin sinani, 'ën
bëmánanbi pëki 'ian; usai
'ikinbi kana uibi a ñukama
ñuixunkëma 'ain.”

Danielnën áin aintsikama kupín Dios ñuká bana

9 ¹“Darío Asuero kakë uni 'ain
bëchikë medos kakë ñakánu
'ikë, ax ka Babilonia unikamanu
'apu 'iakëxa. ²Axa 'apu 'itabakë
baritia anun kana 'ën an Dios kikë
bana ñuikë Jeremías an kuënëo
banakama a 'iskín 'akín 'unánkën,
a ka Diosanbi setenta baritia 'imia
uisai kara Jerusalén masókë 'iti
'ikë kixun Nukën 'Ibun ain bana
uni ñuixunkë a kakëxa. ³Usa 'ain
kana año ñubi pima chupa xëni
pañuax chimapunu tsókin ësokin
Dios ñukákën. ⁴Ñukákin kana

ësakin Dios kakën: Nukën 'Ibu Dios chaiira 'ianan kushiira min kamina mix kikësabiokin ñu 'akin, nuibanankë 'ixun min kikësabiokin kara min unikama ñu 'aia isin, a tanti min bana a kara asérabi 'aia kixun isin: ⁵nukamax kananuna 'atima ñu 'ai 'uchan; usai 'ikin kananuna 'atima ñuira an; 'ianan min usai tsóti kuënkë a 'unánimabi 'ian; usai 'ikin kananuna a tanti min banakama kikësokin 'anan, min sínánmikësoi 'isama tan. ⁶Ianan kananuna an min bana ñuikë min unikama kakëxunbi kuaisamatan, atun ka nun 'apukama 'imainun nun kushikama 'ianan nun chaitiokëkama 'imainun kamabi Israel unikama min anë ñuikin bana ñuixuankëxa. ⁷Nukën 'Ibu Dios mix kamina uisa ñu 'atimabi 'akëma a 'ain, 'aínbi kananuna judíos unikama nux bërí rabinkësa tanin; Jerusalénnu tsókë 'imainun raíri Israel unikama 'imainun, 'urama 'ikë 'ianan 'ura 'ikëkama min kakësa okin 'aiama, min 'amikëxun axa numi nishkë unikaman atun menu buanka akama 'ikën. ⁸Nukën 'Ibu, nukamaxribi kananuna nun 'apukama 'ianan, nun kushibu, nun chaitiokëkama 'iásaribiti mimi 'uchakë 'ixun rabinkësa tanin. ⁹'Aínbi kamina mix Dios 'ixun nu nuibanan usai karanuna 'iisa tani uisai 'iabi nu nuibakë ax kuni asábi 'ikën. Nukamax kananuna min kakësoi 'ikëma 'ain, ¹⁰nun kananuna min kakëxun min bana kuakinbi ax kikësokin 'akëma 'ain, Nukën 'Ibu 'imainun

nun Dios kananuna min kakëxun min unikama an bana ñuikëkaman 'unánmikëxun min bana kuakëma 'ain. ¹¹Kamabi Israel unikaman ka min 'unanmikëxunbi min bana kuaisama tanxa, usa 'ain ka nunu 'atima ñuira min uni Moisésnën usakin kana 'atima oti 'ai kixun kuëñomia usaibi 'iixa, nux kananuna mimi 'uchan usa 'ain. ¹²Min nunu ñu 'atimaira 'imikin kamina usokin kana 'ati 'ai kixaxmi kia usabi okin nu 'imianan 'apukamanuribi 'imian, usa 'ain ka uínsaran nëtënbi bëría 'ikë ësai Jerusalénnu ñu 'ikëma 'ikën. ¹³Kamabi ñu 'atimakama nuxnu 'inúkë ax ka Moisésnën kuëñeo bananu kikësabi oi 'ia; usa 'aínbi kananuna nun mixmi nun Dios 'ikë mi bari-këma 'ain, 'ianan kananuna nun ñu 'atima 'akëkama abi ënkëma 'ain, 'imainun kananuna min bana kikësoibi 'ikëma 'ain. ¹⁴Usa 'ain kamina mix Dios 'ixun ënë ñu 'atimakama inuti tëmëranun nu 'imian, mix kamina nun 'Ibu 'ianan Dios 'ain, usa 'ain ka min 'akë ñukama 'upíira 'ikën, 'aínbi kananuna nukaman min bana kuaisatankin min kikësokin 'aisama tan.

¹⁵Nukën 'Ibu Dios min kamina Egipto menua chikínkin min kushi chaiira min unikama ismiakën, usakin 'akin kamina min anë axa bëtsi ñukaman anësamaira 'inun 'imia 'ixun bërí 'imin, 'aínbi kananuna nukaman min kuënkëma ñu 'atima 'ai 'uchakin 'atima ñuira 'an. ¹⁶Nukën 'Ibu nun kananuna 'unanin mix kamina axa

nuibanairakë a 'ain. Usa 'ain kamina Jerusalénnu tsókë unika-mami mix nishkë a ènti 'ain, ax ka min ëma 'ianan min bashi 'upíira kakë a 'ikën. Kamabi menu 'ikë unikama atu 'urama 'ikë ax ka Jerusalén 'imainun an mi rabikë unikama ami kuaia, nux 'uchakë kupí 'ianan ka nun chaitiokë-kama 'ucha kupín usai 'ikania. ¹⁷Usa 'ain kamina mix Dios 'ixun min kaisa uni 'ixun 'ën mi ñukákëxun 'ën bana kuati 'ain; minbi kamina a isi masá nuitukin uisa kara anuxun mi rabikë xubu ax bërúakëxa kixun isin. ¹⁸Ën kakëxun kamina mix Dios 'ixun kuati 'ain; 'upiokin nukama isanan kamina, anuxun min anë rabikë ëma ax kara uisa 'ikë isti 'ain. Nun kananuna nux upiti tsóti a kupín mi ñukátima, usa 'aínbi kananuna mix nuibanairakë ax chaiira 'ain mimi katamëkin mi ñukatin. ¹⁹¡Nukën 'Ibu, Nukën 'Ibu! ¡Nun bana kamina kuati 'ain, nun 'akë ñukama kamina nu mënfoxunti 'ain! ¡Anan kamina nukamannu mi ñukákëkama nu 'akini uti 'ain! ¡Mixi Dios 'ixun 'anan kamina min ëma 'imainun min unikama an min anë rabikë akama 'akinti 'ain kamina basitima 'ain!

**Danielnëan setenta semana
ax usai 'iti namákësa
okin isa ñuikë bana**

²⁰Ën kana ënkinma abi 'ën 'uchakëkama chikinanan 'ën uni Israel kamananribi ñukaxunkin chikinaxuan, 'anan kana 'ën 'Ibu

Dios 'ain bashi upíira a kupínribi abë banakin kan. ²¹Kakëbëbi ka Gabriel kakë ángel 'ën namákësokin iskëbëa 'ëmi mërakë ax nuánkësakuatsini anu 'ëx 'ikë anu uaxa. Ukë anun ka Dios ñuina xaroxunti hora 'iti chukúmara pishinkë 'ain bari kuabuti 'iixa. ²²Anun ka ukin 'ë kaxa:

Daniel 'ëx kana bërí Jeremíasnën kuënëo 'ikëmi kirikanua 'iskin 'akë a uisai kikë kara kixunmi kuanun mi ñuixuni aín. ²³Minmi abë banakin kakëxumaishi ka Diosan min bana kuaxa. Usa 'ain kana 'ëx uisai kara ax min ñukákëx kiixa mi kai ain, Diosan ka 'itsaira mi kuëënia. Usa 'ain kamina bërí bëmékin uisakin namákë kara min namákësokin iskë a mi ñuixu-mainun kuati 'ain:

²⁴ Setenta semana ax ka
 (cuatrocientos noventa
 baritia inuti ñui kikë
 'ikën) min unikama
 'imainun min
 ëma upí a inuti 'ikën,
 inutankëxun ka ax bana
 kuaisama tani 'ikëkama
 'imainun aín 'uchakë
 kamaribi ènti 'ikën.
 Usai 'ia ka Diosan aín
 'uchakëkama unikama
 tërënxunti 'ikën,
 usakin 'akin ka uníxa bëtsibë
 bëtsibë xëñibua 'aínbi
 nuibananti a nanti 'ikën.
 Usai ka min namákësokin
 iskë 'imainun an bana
 ñuikë Jeremías ax kiásabi
 oi 'iti 'ikën,

- 'ianan ka upíira kakë anu
 'ikë ax upíira 'itánun
 mëníokë 'iti 'ikën.
- 25 Ēnë kamina upíokin kuakin
 min 'unánti 'ain:
 An kaískë 'apu
 bëbatamainun ka
 Jerusalén birutëkëkin
 'atëkënti 'ikë Dios kiti
 nëtë ka 'iti 'ikën,
 siete semana inuti ñui kikë
 ax ka (cuarenta baritia
 inuti ñui kikë 'ikën)
 'imainun ka Jerusalén
 ëmanu anun niti baikama
 'anan anun kënëarakë
 kënëkama 'akë ax sesenta
 'imainun rabé semana ñui
 kikë ax ka (cuatrocientos
 treinta y cuatro baritia
 panáti ñui kikë 'ikën)
 'aínbi ka a nëtëkamax anun
 'itsaira tëmërai masá
 nuituti 'iti 'ikën.
- 26 Usai sesenta 'imainun rabé
 semana ax 'inúkë 'ain ka
 Diosanbia kaískë 'apu ax
 'akë 'iti 'ikën.
 Usa 'ain ka Jerusalén
 'imainun anuxun Dios
 rabikë xubu ax masókë 'iti
 'ikën.

- Achúshi 'apun ka aín
 suntárुकamabë uxun
 'atima okin masóti 'ikën.
 Usakin 'akëx ka bakan 'ishi
 kuatsinkin ñu mapurukë
 usaribi 'iti 'ikën.
 Usa 'ain ka uni 'akanankin
 ñu 'atima okin masókë
 ax usai ka 'iti 'ikë kixun
 Diosan nankësabi oi 'iti
 'ikën.
- 27 Usa 'ain ka achúshi semana
 'itëkënkë anun 'itsa uni
 kamabëtan mëníokin
 achúshi ñu 'ati 'ikën,
 'aínbi ka achúshi semana
 'ikë a nëbétsinuxunshi
 uínbi ñuina 'aímai
 këñutanun Dios
 xaroxuanan ñu
 'inainshitima 'ikën.
 Usa 'ain ka anuxun ñuina
 Dios xaroxunkë ax 'atima
 tikiti 'ikën,
 usa 'ain ka 'ami kuaikin
 usakin an 'akë uni a
 Diosan 'atimaira oti 'ikën,
 kíax ka kiakëxa.” (Bana
 'unánkë uni raírinën
 sinánkëx ka achúshi
 semana 'ain ki kikë ax
 siete baritia 'ikën.)